

УДК 632.482.112:633.11 „324”

І. В. Дегтярєва⁹, магістрант

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ПОШИРЕННЯ БОРОШНИСТОЇ РОСИ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ

Озима пшениця — одна з найважливіших зернових культур. Вона є основною продовольчою культурою. Необхідно збільшувати її валовий збір у всіх зонах вирощування шляхом впровадження нових високоврожайних сортів, внесення добрив, засобів захисту рослин та впровадження сучасних технологій. Але значною перешкодою на шляху отримання високих врожаїв пшениці є широке розповсюдження та висока шкідливість інфекційних хвороб рослин. Серед хвороб пшениці важливе економічне значення має борошниста роса, зокрема, в Україні втрати врожаю від хвороб дорівнюють вартості врожаю з 1 млн га.

Борошнисту росу вперше зареєстрував у Росії на початку XIX ст. Мартіус у Московській губернії. Ячевський в 1927 р. відзначав поширення борошнистої роси у 38 губерніях Росії.

Останнім часом, як повідомляють багато дослідників, борошниста роса трапляється в усіх районах вирощування озимої і ярої пшениці. Частота і ступінь хвороби залежать від агрокліматичних умов.

В усіх зонах борошниста роса є поширеним і шкідливим захворюванням. Хвороба за сприятливих умов розвитку здатна в короткий проміжок часу охопити у вигляді сильних епіфітотій значні площі.

Найбільш часті епіфітотії борошнистої роси на озимій і ярій пшениці зареєстровані у Південно-західних і Центральних областях України.

Шкідливість борошнистої роси виявляється, насамперед, у зменшенні асиміляційної поверхні листа, руйнуванні хлорофілу й інших пігментів.

Борошниста роса — найбільш поширена хвороба серед зернових колосових культур. Особливо вона прогресує останніми роками у зв'язку з інтенсифікацією виробництва зерна і може призводити до значного зниження врожаю та його якості у різних регіонах країни. Залежно від вирощування сортів і метеорологічних умов року, ступінь ураження коливається від 14 до 40 %, що призводить до втрати 10–55 % врожаю.

Однією з основних причин наростання шкідливості хвороби вважають використання сприйнятливих сортів. Так, з даних державного

⁹ Науковий керівник — Туренко В. П., доктор сільськогосподарських наук, професор.

сортовипробування відомо, що майже всі районовані і перспективні сорти озимої пшениці в країні дуже сприйнятливі до борошнистої роси. Ураженість деяких сортів становить 80–96 %.

В умовах Чугуївської сортодослідної станції Чугуївського р-ну Харківської обл. перші симптоми проявлення борошнистої роси на озимій пшениці спостерігали в середині другої декади квітня. У 2012 р. на сорті озимої пшениці Донецька 46, на початку відновлення вегетації культури поширеність хвороби становила 5 %, при інтенсивності розвитку 1 %. У фазу виходу в трубку поширеність борошнистої роси становила 8 %, при розвитку 2 %, а у фазу колосіння – цвітіння 15 і 5 % відповідно. У фазу наливу зерна, поширеність хвороби становила 16 % при розвитку 6 %.

Протягом останніх трьох десятиліть шкідливість борошнистої роси не тільки не зменшується, але і далі наростає, незважаючи на вдосконалення асортименту фунгіцидів і активну селекцію на стійкість до захворювання.

УДК 633.18:632.51

**В. В. Дудченко, канд. с.-г. наук, Т. В. Дудченко, канд. с.-г. наук,
ст. наук. співроб., Л. М. Цілінко, мол. наук. співроб.
Інститут рису НААН**

РОЛЬ ПОПЕРЕДНИКІВ В ФОРМУВАННІ БУР'ЯНОВОГО КОМПОНЕНТУ РИСОВОГО АГРОЦЕНОЗУ

Одним із негативних факторів, що призводить до втрат врожаю рису, є висока забур'яненість рисових посівів.

Видова різноманітність рисових агробіоценозів специфічна. На рисових полях України зареєстровано близько 260 видів бур'янів, серед яких 30 належать до категорії найбільш шкідливих та є постійними супутниками рису. Постійна наявність у посівах злакових бур'янів — представників роду *Echinochoa* зумовлює потенційну загрозу забур'янення. Плоскухи можуть бути причиною втрати від 9,9 до 76 % урожаю рису.

Ефективним методом контролю чисельності бур'янів у рисових чеках є проведення відповідних агрозаходів, а також сівозміна, без якої неможливо здійснення прийомів, спрямованих на підвищення культури землеробства.

Метою досліджень було оцінити ступінь засміченості посівів рису бур'янами.

Дослідження проводили впродовж 2011–2013 рр. в Інституті рису НААН. Об'єктами досліджень були попередники рису: соя, рис, люцерна, сорго, озима пшениця з пожнивним посівом гречки, озима пшениця з пожнивним посівом проса, розміщені по роках.

Специфіку забур'яненості посівів та видовий склад бур'янів у рисових